

ACC. N:R M. 14496: 1-10.

Landskap: Halland Upptecknare: Ingrid Ahlgren, Lund
Härad: Åstad Berättare: Oskar Tengroth, Åstad
Socken: Åstad Berättarens yrke: f. d. lantbrukare
Uppteckningsår: 1958 Född år 1873 i Åstad

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-10. Lu F 73

När den nya tiden kom till byn.

Den sista bystämman man har på trakten hölls i Helsing på 1860-t. Då beslutade man om hur de fattiga i byn skulle underhållas. De skulle ha torv, vet och omalen säd, men inte i några stora mängder. Jag har sett protokollet från den stämman, men jag vet inte om det finns nu. Sockenstämman avlöstes av stämman på 1860-t och infördes av prästen Karlsson. Den bibehölls till 1922 då det blev kommunalstämman. Jag har varit både sockenstämman och kommunalstämman och förande.

1871 höll prästen Karlsson den sista bråkaktningen av byns gamla. Min far tog emot några och höll den med

såd och vid den tiden by valdes Sannar
som skulle ha uppsikt över skolskolan av
de gamla och se till att de fick sitt em-
sörhär. På 80-t byttes det ett fattighus
från gamla från Sannars gård. De fick
hushålla för sig själva med matvaru produk-
ter som de fick av socknen.

Den första mejeriföreningen kom till
1895 och inköpsföreningen några år se-
nare. På 80-t hade några helostna
gårdar gemensamt köpkvart. I början
av 90-t kom slaktmaskinerna och de
beaktades som stora underverk. Sedan
började man använda en hemmagjord
slaktmaskin av dansk modell. Sannars
gård ägdes av dansken och det var de
som införde typen på träbänken. Det var
förresten alltid Sannar som var först

med nyheterna på jordbrukets område.
1900 övertog jag fars gård. Jag började
mycket mycket efter tysket mönster.
Tyskan hade inkallats till Samnäs för
att lära bönderna att baka mjölk.
På Samnäs började man baka med
öppna diken på 60-t och med rö på
70-t. Dikningen gjorde kolossalt mycket.
Både gräs och säd blev bättre och rik-
ligare. Man började odla äppelträd
för att få mera jord till sädesodlingen.
En gång i tiden hade man odlat kål-
röbler, men de hade fått ge riken för
repa, som man började på Samnäs
och sedan silte. Papren slutade man
med 1871, efter som mynnan låg färdig.
Sedan började man med kålröbler igen
och komna började mjölken rikligare.

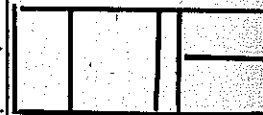
Arbetstjän heter man importerat redan 1837
från England. Liefert av spinen gide till
Sanna gant i Värberg och Liefert till
Ljuleberg. De har sedan haft stor fram-
gång i Slacant. När bonderna kunde
sälja sin mjölk till mejerierna skades
kreatursbeståndningarna. Trunt fide de
späta och kända själv och så. Lära till
Fulleberg och föröka på sitt sina
produkter.

Do och med att man mer och mer
gide ifrån att själv tillverka sina
kläder minskades försköden och även
linstickan gide tillbaka. Den första
de minskar på 80-t och upphörde näs-
tan helt omkring 1902-03. Sedan kom
den tillbaka under 1:a världskriget
och sedan dess har man man hållit

på nedan. Men man berättar inte
längre likat hemarna utan skickade
ett till hushållningen i Värrege och
nu på senare år till Loholm. Sedan
hushållningssällskapet och landbruks-
klubbarna kom till har det blivit stort
lyggsång för jordbruket. Man sålde skrift
i olika jordbruksämnen och sedan min
far köpte på 1880-tal en vägledning för
länt bruket och en för hushållet. 1891
var det landbruksutställning i Göteborg
och 1912 i Skarsholm. Folk insåg
mer och mer fördelen med alla ny-
modigheter. I början gick det trögt
för folk ville inte gärna ge ut sina
kontanter.

Före min tid låg alla gårdarna
här i Årstad koncentrerade till byklebyr.

När man på 70-t. flyttade ut byggde
man om gårdarna som i allmänhet
var byggda i fyrkant. Nu byggdes
På de nya gårdarna blev det en sär-
skild bostadshus och ett särskild bäng-
minshall. Husen blev också lite stö-
re. De nya bänghusen bestod av
en stöshus och ett hörnbänk, ungefär
lika stort som stöshuset, lite och en
frukammare. I köket fide man in
en jämhall och snart också riklig jäm-
spis. Men satte in gardiner och tapeter.
I köket tapetserade man med tidningar.
I de gamla stugorna kom man först
in i en gång. På ena sidan av den låg
stöshuset och på andra sidan två kam-
mare som användes till förvaring.
Innanför stöshuset låg även ett rum.

Storhusen hade ett fräcker på vägen och
ett i taket. Runt väggarna löpte hyllor
och under hyllorna hade man bräder.

Vi som var arbetare under
sommaren fick en gång i veckan en Stock-
holms tidning. Jag tror det var Fädernes-
landet. Dessutom hade vi en ortstidning,
Fulkeabergs Tidning, som kom en gång
i veckan. Det gick en postillon mellan
Skövde och Vessige. Han lärade posten
i klodearegården.

1886 byggdes järnvägsbanan. Den
gick ju inte genom Årstad, så många
direkt hyllor fick inte vi här byggas.
Men i de trakter där gick fram blev
den av stor betydelse för jordbruket. Man
fick större årgång. Lina, korn och gödning.
De första årgångarna kom på 1890-t. Det

var bara en och annan som hade råd
att skaffa sig en sådan lyk och det dröj-
de länge innan lyxlarna blev allmän-
na. 1915 skaffade sig angjerist Ahl-
berg sig den första bilen på trakten.

Läsningen kom sent i gång här.
1867 kom den första lärarinnan hit.
Hon gick omkring i gården och lärde
barnen läsa. 1871 byggdes en skola
för barnen till de undervysande på
sammars och då kom det också skollärare
till byn. Först gick vi 3 år i småskolan
och sen 3 år i folkskolan. Min mor
hade lär sig läsa av en prästen och
min far hade git en sex veckor lång
kurs hos en gammal lärd. När
läsksamheten var så liten var det
heller inte vanligt att man hade andra

böcker än bibeln, psalmboken och Zosima
gallica. Det var inte förrän på 1500-t.
man skaffade sig andra böcker som
t. ex. Anna Maria Lemngrens dikter och
likt romaner.

I början av 80-t. var det en väld-
sam emigration härifrån till Amerika.
En följd av det var att många som
reste dit var som nästan i varande
bont gärd. Det var svart med ekonomin
på tiden och felle ledade över av
släktingar och bekanta. För de hem-
marande var emigrationen till nytta
på så sätt att konkurrensen om arbete
minskades och så fick man pengar
från dem som hade rest.

För släktade man alltid på
hösten. Man började med får och

fruktade med gån i november och frukost
och måltid i december Sedan 1821
skulle detta vara hela året i nöd eller
suktat kinstånd. På vintern var det vanligt
att man slet och kött och sedan åt
det utan att koka eller steka det. Det
var lätt att bita i. När skolorna kom
till och man kunde få färskare ädel
nu gide man nu och mer i från
de gamla storslakter.

Jag hade stat häng, men 1908 slutade
de jag upp med naturaförvärfarna och
gav honom enbart kontantlön. På hem-
gårdarna fruktade man med slakter. Det
var inte många, än sedan man slutade
med den.